1893 - 1963
70-ліття ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 148. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 7-го СЕРПНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 7, 1963 No. 148. VOL. LXX.

ГАЇТСЬКІ ЕМІГРАНТИ ПОЧАЛИ ЗБРОЙНУ БОРОТЬБУ З РЕЖИМОМ ДЮВАЛІЄ

Санто Домінго, Домініканська Республіка. — Відділ гаїтських емігрантів під командою генерала Леона Кантави 5-го серпня висадився на острові із затоки Свободи в північному Гаїті і здобув вже кілька міст, як повідомляло радіо у вівторок 6-го серпня в ранніх годинах. В останніх днях повідомляли про підготовку повстання проти режиму президента Франсуа Дюваліє. Уряд відповів на ці вістки збільшенням терору проти своїх противників. Висадку очолює генерал Кантаве, який на еміграції є вже від 6-ох років, недавно він жив у Вашингтоні. Давніше він був шефом штабу гаїтської армії, але в 1957-му році зрезиґнував із того становища та вийшов на еміграцію. Він заявив, що його ціллю є прогнати із становища президента Дюваліє та допомогти переорганізувати армію. Висадку потвердило урядове гаїтське радіо, яке закликало всіх прихильників президента підтримати теперішній режим. Повстанська армія, яка висадилася в Гаїті, нараховує 250 старшин і вояків, які прибули з Венесуелі. Вони на натрапили на жадний спротив урядових збройних сил і зайняли без труду міста Дерак, Форт Свободи і Фетан. Між повстанцями є дипломат П'єр Ріго і полковник Рене Леон. Ріго в двох останніх роках об'їхав країни Латинської Америки та просив про допомогу для визволення Гаїті від диктаторського терору Дюваліє. Полковник Леон втік із Гаїті в квітні цього року. Вліті 1960-го року він командував відділом гаїтського війська проти кубинської інвазії на південно-західній берег Гаїті. Гаїтські втікачі вже кілька разів пробували вишколити свої збройні відділи в Домініканській Республіці, але її президент Хуан Бош наказував ті з'єднання розброювати. З емігрантських джерел повідомляють, що деякі гаїтські втікачі перебували на території Домініканської Республіки, але інвазія до Гаїті не відбувалася з домініканської території. Повстанці прямують до міста Кеп Гайтієн, що є другим великим містом в тій країні. В тому місті найбільшу владу має 31-річний француз Джордані Пельота, який прибув до Гаїті з Корсики, бувши ще малою дитиною. Пельота очолює міліцію в тому місті та тероризує населення. В Гаїті панує невдоволення з президента Дюваліє від 15-го травня цього року, коли Дюваліє закінчив 6-річну каденцію і залишився далі при владі, покликаючись на те, що вибори до парляменту в 1961-му році вибрали його на дальших 6 років. Три тижні тому Організація Американських Держав звернулася була до Гаїті, щоб тамошній уряд „шанував засади про громадянські права". Уряд президента Дюваліє звернувся до Ради ОАД, щоб вона негайно скликала засідання та зайнялася справою інвазії на територію Гаїті та спором між Гаїті й Домініканською Республікою. Гаїті й Домініканська Республіка сусіди на острові Еспаньоля, мають постійні сусідські спори.

В ЗДА скорочено час служби для вояків — резервістів

Вашингтон. — Департамент Оборони повідомив 5-го серпня, що зменшено на два роки час військової служби тим резервістам, які у віці від 17 до 18.5 року зголосяться до служби в резерві. Досі ці вояки резерви мусіли відбувати військову службу впродовж 8-ох років, в тому 6 місяців вони були у військових з'єднаннях резерви, а під час 7.5 року відбували військовий вишкіл під кінець тижня, а влітку крім того мали відбути ще двотижневі військові вправи. Скорочена військова служба обов'язуватиме і тих добровольців, які зголосилися до Крайової Ґвардії. В останніх 8-ох роках коло 763 000 юнаків вибрали були службу в резерві замість дворічну безперервну службу в армії. Головні пункти нового закону про службу в резерві, який ухвалить цього року Конґрес: 1) Військова служба в резерві триватиме 6 років для всіх вояків; давніше вояки у віці від 17-ох до 18.5 року мусіли служити 8 років, а старші — 6 років. 2) Час вишколу у військових з'єднаннях може бути продовжений до 18 місяців в деяких випадках; 3) Юнаки мусять голоситися до військової служби в своїх військових командах.

Конвенція Християнського Хрестоносного Походу підтримує Ґолдвотера

Оклагома Сіті, Оклагома. — Тут закінчилася річна Конвенція скрайнє консервативної організації, яка називається Християнський Хрестоносний Похід, і яка на всі лади вихвалювала сенатора з Арізони Беррі Голдвотера — як майбутнього кандидата на президента ЗДА. Численні промовці не називали по імені арізонського сенатора, щоб не пошкодити йому в майбутній виборчій кампанії. Один із провідників заявив в інтерв'ю, що він закликав перед Конвенцією промовців не згадувати імени сенатора Голдвотера, щоб йому „не пошкодити". Між іншими промовляв і колишній генерал - майор Едвін Вокер і сказав, що він не мав би на кого голосувати в 1964-му році, коли б кандидатами були такі особи: Кеннеді, Рокефеллер, Ніксон або губернатор Ромні з Мишиґену. Ген. Вокер назвав всіх цих осіб „в'язнями Об'єднаних Націй". Інші промовці виступали проти „добродійної держави", бо вони проти того, щоб федеральний уряд допомагав громадянам, які повинні самі про себе дбати.

В АМЕРИЦІ

● **Секретар здоров'я, виховання і добродійности** Антоні Селебрізі повідомив президента Кеннеді, що адміністрація великих фондів соціяльного забезпечення і добродійности коштувала у фінансовому році, який закінчився 30-го червня ц. р., по два центи від кожного доляра. Зобов'язання цього Департаменту становили в минулому фінансовому році $20 500 000 000.

● **Президент Кеннеді** не хоче цього року передбачати, чи його дружина цього місяця народить хлопчика чи дівчинку. Журналісти питалися в цій справі пресового секретаря Президента, але секретар відповів, що обмежується до передбачень тільки у виборчих роках. В 1960 році Президент, кілька разів заявляв виборцям, що з ним немає його дружини, бо сподівається хлопчика в листопаді місяці. Журналісти запитували Президента, на якій основі він так передбачає, то Президент відповів: „Так сказала мені моя дружина, питайте її". Президент перевів кінець тижня в Гайяніс Порті, Массачусетс. З ним були: його брат головний прокуратор Роберт Кеннеді і його три швагри Саржент Шрайвер, Пітер Лофорд і Стівен Смит.

НА СОЮЗІВЦІ ВІДКРИТО 10-ИЙ З ЧЕРГИ КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА З УЧАСТЮ 59 СТУДЕНТІВ

Союзівка, Керґонксон. — У понеділок, 5-го серпня перед полуднем, на цій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах врочисто відкрито вже 10-ий з черги курс українознавства, до участи в якому зголосилося 59 студентів, в цьому 37 курсантів і 22 курсантки, переважно студентів коледжів і університетів. Врочистість відкриття курсу попередило Богослуження на їх інтенцію, відправлене вакаційним душпастирем Союзівки та духовним опікуном курсантів всч. о. Любомиром Гузарем. Після снідання курсанти, їхні інструктори, репрезентанти Головного Уряду УНСоюзу, управителі Союзівки та батьки деяких курсантів і гості зібралися у великій концертовій залі „Веселки", в якій і відбулася інавґураційна врочистість. Започаткував її довголітній директор курсів, професор д-р Василь Стецюк, з'ясовуючи завдання і програму та ціль курсів, що їх десять років тому започаткував на цій оселі УНСоюз при співпраці Ліґи Української Молоді Північної Америки. Про курси і їх значення для української спільноти на американському континенті, як і для Америки, Канади й України в теперішній ситуації говорив головний предсідник УНСоюзу п. Йосип Лисогір, представляючи рівночасно учительський склад цьогорічного курсу: директора курсу проф. д-р Василя Стецюка, проф. Івана Близнака, який навчає на курсах від самого їх започаткування десять років тому, учительку Галю Савчак та мґ-ра Олександра Лужницького, обидвох із Філядельфії, та мґ-ра Андрія Ґорняткевича, якого делеґувала Ліґа Української Молоді, як інструктора виробу бандур і гри на бандурі. Д-р В. Стецюк з'ясував завдання поодиноких учителів та предмети, що вони їх навчатимуть: українська мова і література та культура, історія й географія України та інші дисципліни з українознавства. До курсантів і гостей промовляли ще: всч. о. Любомир Гузар, ред. А. Драган, колишній курсант і опісля голова Ліґи Української Молоді Тарас Шмагала, один із найбільших ентузіястів цих курсів та колишній провідний діяч Ліґи Молоді і теперішній видатний громадянин інж. Євген Волошин і, вкінці, голова Культурної Фундації Ліґи Євген Вадяк, інформуючи рівночасно, що крім делеґованого Ліґою А. Горняткевича, відомий громадський і культурний діяч Володимир Бакад додатково знайомитиме курсантів з українськими народними танками. Управителі Союзівки Данило Слободян і Володимир Квас інформували курсантів про їх права і обов'язки під час побуту на Союзівці. Між приявними на інавґураційних врочистостях були члени Головного Уряду УНСоюзу: головний контролер Іван В. Іванчук з Шикаґо, головні радні Дмитро Шмаґала з Клівленду і Василь Гузар з Рочестеру, кол. довголітній гол. радний та видатний союзовий і громадський діяч Володимир Дідик з Дітройту, Іван Галичин, брат покійного головного предсідника УНСоюзу сл. п. Дмитра Галичина, постійний мешканець Союзівки проф. Степан Дембіцький, як і ряд інших відомих громадян і ідячів. Усі вони, як також гол. радний Ярослав Гук з Коннектикат, в суботу, 3-го серпня, взяли участь у закінченні дитячого табору. Після цих вступних врочистостей, учителі поділили курси на три відділи: нижчий, середній і вищий — відповідно до знання курсантів, і вже того самого дня після полудня почалося навчання. Курси триватимуть чотири тижні. Крім звичайного програмовго навчання запляновано ряд надзвичайних лекцій з гостинними виступами відомих педагогів-діячів проф. Романа Смаль-Стоцького, проф. Лева Добрянського, проф. Кларенса Меннінґа та інших. Курсанти, крім інтенсивного навчання, матимуть також і нагоду до відпочинку та культурної розваги. Крім самоуправління, вони мають також повну та дбайливу опіку учителів і управи Союзівки.

Кінцевим пописом вмілостей закінчено дитячі табори на Союзівці

Закінчення хлоп'ячого табору на Союзівці. Напереді, з піднесеною рукою, один з малих декляматорів, за дітьми — їхні опікуни, а зліва, присівши, керівничка табору, пані Ярослава Снилик, яка й проводила програмою.

Союзівка, Керґонксон. — Минулої суботи, 3-го серпня, тут закінчилося таборування дітей ,опорожнюючи місце для одномісячних курсів українознавства для юнацтва. Табори для дітей тривали 6 тижнів, по три тижні для дівчат і хлопців у віці від 7 до 12 років. Таборування, що ним керувала при допомозі кількох „братчиків" і „сестричок" професійна учителька і виховниця пані Ярослава Снилик, відбули 44 дівчатка і 32 хлопці. Закінчення таборів відбулося врочистістю пописом багатьох вмілостей, головно з українознавства, що його таборовики набули під час свого відносно короткого побуту в таборі. На програму попису склались пісні „Ой, видно село", „Не сміє бути в нас страху", „Гей там на горі", „Чи знаєш ти" та „Засвистали козаченьки", танки „аркан" і „чумак" та відповідні вірші, що їх деклямували Юрій Джуль, Роман Кострубяк, Ігор Лемішка, Юрко Вихневисюс, Ігор Длябога, Юрко Вірт, Андрій Цеґельський і Андрій Стецьків. Пописові приглядалося багато батьків таборовиків і гостей, між ними вакаційний душпастир Союзівки всч. о. Любомир Гузар та поодинокі члени Головного Уряду У. Н. Союзу, в імені якого головний предсідник Йосип Лисогір роздав дітям здобуті ними нагороди і трофеї за найкращі досягнення в поодиноких вмілостях та в поведенні і склав пані Снилик та її помічникам подяку за взірцеву опіку і переведення таборів. Від імени батьків промовив коротко д-р Джуль, підкреслюючи велике значення і вартість для нашої спільноти і її майбутнього виховної ділянки праці УНСоюзу. Всю програму переведено виключно в українській мові і закінчено її спущенням американського й українського національних прапорів із щогли біля віллі „Львів", природньо відділеної від решти Союзівки та з багатьома окремими удогідненнями ,в якій табори мали свої приміщення.

ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ ВХОДИТЬ В ОСТАННЮ СТАДІЮ СВОЄЇ ПІДГОТОВИ

Ню Йорк. — Могутня і величня, повна динамізму постать Тараса Шевченка, що стоятиме в столиці Америки, Вашингтоні, входить в останню стадію свого завершення в спеціяльно для тієї цілі винаймленій тут артистичній робітні скульптора Леоніда Молодожанина з Вінніпеґу, якому кваліфіковане жюрі признало першу нагороду за його проєкт і опісля цей проєкт прийняли та затвердили всі урядові інстанції в столиці країни, зв'язані з департаментом внутрішніх справ — Комісія Плянування Столиці та Мистецька Комісія. Цю могутню постать Кобзаря в робітні мистця Молодожанина мали нагоду в понеділок, 5-го серпня по полудні, оглянути у приявності Л. Молодожанина два десятки громадян, між ними члени Комітету Пам'ятника Шевченкові, мистці, архітекти та артисти, між якими були: екзекутивний директор Комітету Йосип Лисогір, секретар Комітету д-р Ярослав Падох, члени Комітету мистець Святослав Гординський, ред. А. Драган, ред. Вол. Душник, проф. Г. Костюк, інж. А. Осадца та голова Контрольної Комісії Роман Слободян і член тієї комісії проф. Мих. Лисогір, члени Комісії проф. Д. Горняткевич, мґр. Л. Крушельницький, інж. Котис, були дир. Юліян Ревай, мистець проф. Мих. Осінчук, інж. Нанасси, д-р Юрій Трухлий, пані Л. Крушельницька і пані Осадца, професор Мистецтва в Бруклинському коледжі Ґабода, д-р Вереш та ін. Приявні з великим зацікавленням оглядали приготовану уже до збільшення її вдвоє 7-стопову постать Шевченка, як і побільшену вже до пам'яткової величини плоскорізьбу Прометея, що має стояти на окремій плиті побіч постаті Шевченка, а не, як це було на першому проєкті, за тією постаттю). Мистець впродовж останніх тижнів безупинну працював над вдосконаленням свого твору, зокрема вигляду обличчя Шевченка. На закінчення відвідин в студії приявні поділилися взаємно своїми враженнями та спостереженнями, подаючи деякі завваги щодо подробиць та однодушно висловлюючи признання великої мистецької вартости твору, який має всі вигляди на те, щоб стати окрасою американської столиці та достойним пам'ятником для найбільшого Сина України.

Комуністичний Китай розіслав пропаґандивний плян атомового роззброєння

Варшава. — Комуно-китайський амбасадор у Варшаві Ванг Пінґ-нан передав в минулу п'ятницю американському амбасадорові Джонові М. Кеботові ноту з просьбою передати її до відома урядові у Вашингтоні. З'єдинені Держави й комуністичний Китай не мають дипломатичних взаємин і одиноким безпосереднім контактом між ними є названі вгорі амбасадори у Польщі. Вони стрічаються спорадично від 1955 року, але з усіх тих їхніх зустрічей, що їх було вже кількасот, нема дотепер ніякої позитивної користи: китайські комуністи відмовляються заявити, що вони не вживатимуть сили у вирішуванні спірних проблем та відмовляються звільнити решту американців, що перебувають у китайських в'язницях, засуджені здебільша як „шпигуни". Ця перша комуно-китайська нота, адресована безпосередньо до ЗДА, пропонує скликання міжнародної конференції для справи заборони всякої атомової зброї, знищення всіх її запасів, заборони її дальшої продукції та користування. Вся ця пропозиція китайських комуністів має суто-пропаґандивний характер. Вимога негайного скасування всіх заморських баз та відкликання відтіль своїх військ має спеціяльно на увазі Формозу, щоб — після відкликання відтіль американських військ і 7-ої Фльоти — китайські комуністи могли легше „визволити" Формозу.

Філіппіни, Індонезія і Маляї підписали „Манільську Декларацію"

Маніля. — Після сімох — замість первісно передбачених найвище п'ятьох — днів нарад президенти Філіппін і Індонезії, Діосдальо Маґапаґаль та Сукарно, і прем'єр Маляйської Федерації князь Абдул Рахман підписали так звану Манільську Декларацію про створення тісної співпраці між тими трьома тихоокеанськими державами. Вони становитимуть надалі новий реґіональний бльок, званий за першими їх літерами „Мафіліндо" (Маляї-Філіппіни-Індонезія). Осягнено компроміс щодо створення нової держави Маляйзія з Маляйської Федерації та британських колоній Північного Борнео і Сараґату і Сінґапуру. Сінґапур вже рішив у плебісциті приступити до тієї держави, а щодо Борнео — то Абдул Рахман погодився, щоб Генеральний Секретар Об'єднаних Націй У Тант вислав туди місію, яка має перевірити настрої і бажання автохтонів і скласти про це звіт. Якщо цього буде замало, то він має перевести там плебісцит або референдум. Це має статися або до кінця цього місяця, або в першій половині вересня. Маляї мають спонукати Британію, щоб вона погодилась на таке домовлення. Рішено створити спільний постійний секретаріят. „Невтраліст" Сукарно перевів те, що в Манільській Декларації окреслено американські бази на Філіппінах та британські в Маляйській Федерації як „тимчасові".

Радикальна політика Альжиру стрічає спротив інших африканців

Дакар. — Альжирський прем'єр Ахмед Бен Белла прибув на конференцію 32-х міністрів закордонних справ усіх самостійних африканських держав, за винятком Південно-африканського Союзу, проти якого саме й звертається ця конференція з уваги на його біло-расистську політику. Проте — за твердженням західніх обсерваторів — не всі африканські країни солідаризуються з лівим радикалізмом Бен Белли та підтримують його амбіції грати керівну ролю в поході за визволення Анґолі, Мозамбіку і Ґвінеї з-під португальського колоніялізму та проти режиму Гендрика Верверда в Південно - африканському Союзі. Ахмед Бен Белла є одиноким міністром закордонних справ на тій панафриканській конференції, який водночас є головою держави і тому має амбіцію впливати рішально на хід нарад. Президент Сенеґалю, в столиці якого відбувається ця конференція, Леопольд Сенґор, не виїхав назустріч Бен Беллі, тільки якраз напередодні його приїзду виїхав на відпочинок до Франції, а вітав Бен Беллу тільки сенеґальський міністер закордонних справ.

МІНІСТРИ ЗДА, БРИТАНІЇ І СССР ПІДПИСАЛИ НА КРЕМЛІ АТОМОВИЙ ДОГОВІР

Москва. — Закордонні міністри ЗДА, Британії і Совєтського Союзу — Дін Раск, лорд Гюм і Андрей Громико — підписали в понеділок 5-го серпня 1963 договір, який забороняє переводити атомові детонації в атмосфері, космічних провторах і під водою, залишаючи змогу переводити такі експерименти під землею. Цей договір був підписаний ініціялами 25-го липня ц. р. Акт остаточно підписання того договору відбувся в т. званій Катеринській залі Кремлівського палацу та тривав усього 5 хвилин. Кожний з названих міністрів підписав 3 примірники договору. Приглядались тій церемонії коло 70 осіб — американців, анґлійців і совєтських „промінентів". Після підписання договору кожний з трьох міністрів виголосив коротку промову, втриману у такому самому тоні — вдоволення з факту осягнення порозуміння та оптимізму, що той договір буде першим кроком на шляху до тривкого миру. У такому самому тоні збережений офіційний комунікат, проголошений після підписання договору. Вичислено в ньому всіх членів трьох делеґацій, які були приявні на акті підписання. Найчисленнішою з них була совєтська делеґація під проводом Нікіти Хрущова і голови Верховного Совєта Леоніда Брежнева. Хрущов не забирав слова при підписанні договору, тільки згодом, коли всі приявні перейшли при звуках оркестри до недалеко іншої парадної залі на бенкет. За твердженням кореспондентів — царила в тому дні на Кремлі атмосфера „радости і приязни", всі всміхалися, стискали один одному руки та клепали один одного по рамені та пили шампана на честь миру. Армія фотографів була приявна при тому акті, що його знімали на совєтську і закордонні телевізії. Поруч із Хрущовим стояв Генеральний Секретар Об'єднаних Націй У Тант ,який теж виголосив промову на бенкеті. Американську делеґацію становили амбасадор в ОН Адлей Стівеннсон, сенатори Дж. В. Фулбрайт, Джон Спаркман, Гюберт Гомфрі і Джон Пастор - демократи, та Джордж Айкен і Левелетт Салтонстолл — республіканці, як також амбасадор ЗДА в Москві Фой Колер, директор Аґенції контролі зброєння і роззброєння Вільям Фостер, голова Комісії Атомової Енерґії Глен Т. Сіборґ, консультант Аґенції для контролі зброєння і розброєння (колишній делеґат ЗДА на конференції роззброєння) Артур Дін і кол. амбасадор ЗДА в Москві ,тепер дорадник в совєтських справах Лювеллин Томпсон. Найменшою була британська делеґація, яку становили — крім міністра закордонних справ лорда Гюма — лорд королівської печаті Едвард Гіт, державний міністер Пітер Томас, постійний заступник міністра закордонних справ Геролд Каччія і амбасадор в Москві Гомфрі Тревельян. Зате в згаданому офіційному комунікаті названі аж 27 совєтські „проміненти", учасники того акту на Кремлі. Газетні коментатори звертають увагу, що Дін Раск підкреслив у своїй промові також негативні сторінки атомового пакту, який не забороняє підземних детонацій, не забороняє дальшої продукції атомової зброї, не касує дотеперішніх її складів та не виключає вживання атомової зброї в найближчій війні. Зокрема ця остання подробиця дуже важлива, бо в деяких країнах і колах поширилась фальшива думка, наче б московський договір взагалі вже перекреслював атомову зброю. Америці залежить на спростуванні такого погляду, бо в нинішньому стані збройних сил Заходу і Сході американська атомова зброя рівноважить совєтську перевагу суходільних армій в Европі. Тому однаково през. Кеннеді на своїй минулотижневій пресовій конференції, як тепер у Москві державний секретар Дін Раск підкреслив це обмежене значення атомового договору — важливого — в їх очах — тільки з двох моментів: щодо припинення дальшого затруювання повітря радіоактивним елементом і щодо „переламання ледів" в східньо - совєтських взаєминах та можливостей дальших „мирових кроків". В офіційному комунікаті сказано, що від 7-го серпня ц. р. інші держави можуть зголошувати своє приступлення до атомового договору в кожній із трьох столиць договірних держав, себто у Вашингтоні, Лондоні або Москві. 32 держави вже зголосили своє рішення приступити до того договору, а дальших 30 заповіли, що вони обмірковують цю справу. Хрущов заявив, що раз договір підписаний — він не потребує довше сидіти в Москві і виїздить до Ґаґри на Криму. В четвер або в п'ятницю приїде туди державний секретар Дін Раск, який тим часом залишився в Москві для розмов з Громиком та виїде на один день до Ленінграду. Дін Раск не був ще ніколи в Совєтському Союзі.

Західня Німеччина покищо не підпише атомового договору

Бонн. — Речник західньо-німецького уряду, пресовий шеф Карль Ґюнтер фон Газе, потвердив, що Західня Німеччина покищо не приступить до московського атомового договору, поки вона не знатиме зовсім певно, які будуть його політичні наслідки. Західня Німеччина лякається, що Москва хоче використати атомовий договір задля скріплення „статусу кво" в Европі, зокрема задля закріплення поділу Німеччини і визнання якщо не „де юре" то „де факто" східньо-німецького „суверенного" режиму.

У СВІТІ

● **В Англії** наказано перевести з уряду обслідування причин, які ведуть до зросту пиянства. В останньому році в Англії і Валії засуджено 83 992 особи за непристойну поведінку або за заколочення публічного спокою, бійки і т. п. у п'яному стані. Висліди того слідства уряд має дістати до кінця 1965 року.

● **Об'єднана Арабська Республіка** зламала умову, за якою вона повинна була відкликати з Ємену своїх 28 000 вояків, літаки й інші збройні з'єднання, що помогли були єменським республіканцям, прислужникам єгипетського президента Гамаля Нассера, скинути прозахідній монархістичний режим. Навпаки, єгипетське летунство знову бомбардувало прикордонну місцевість Найран в Савді Арабії. У відповідь на протест і скаргу Савді Арабії, речник Об'єднаної Арабської Республіки заявив, що це Савді Арабія ламає умову і далі помагає єменським монархістам, а внаслідку летунської атаки на Найран згинув усього один верблюд.

● **Західньо - німецький канцлер** Конрад Аденауер несподівано просив американського секретаря оборони Роберта МекНамару, щоб той відвідав його ще раз в минулу неділю. МекНамара, який після 4-денного перебування в Західній Німеччині, мав уже відлетіти до Вашингтону, відкликав свій від'їзд і залишився на ще один день в Бонні. Причина тієї непередбаченої нової конференції з Аденауером не відома.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mony orders вис таиляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

На партійному фронті в ЗДА

В останніх днях дві події звернули увагу на тісне пов'язання великих державних справ Америки з відносинами всередині обох керівних американських партій. Отож, полеміка між нюйоркським губернатором Нелсоном Рокефеллером і сенатором Баррі Голдвотером має глибше значення, як тільки пропагандивні виступи двох керівних потенціяльних кандидатів Республіканської партії у президентських виборах наступного року. В цій полеміці з'ясовуються ті два напрямки в Республіканській партії, які — переступаючи межі теорії — безпосередньо стосуються таких конкретних справ, як становище — в закордонній політиці — до СССР і Куби чи, в ділянці внутрішньої політики, компетенцій держави у відношенні до сільського господарства, нормування расових взаємовідносин, суспільної опіки, шкільництва, шляхів. Внутрішньопартійні суперечки між республіканцями віддзеркалились також у зв'язку з московським атомовим пактом: лідер республіканської меншости в Сенаті, Еверет Дірксен відмовився взяти участь в делеґації, що поїхала до Москви для підписання того пакту, не приховуючи своїх сумнівів щодо дійсної вартости того договору.

Зареєстрованих демократів в Америці було завжди більше, як республіканців. Коли ж, проте, на 35 президентів було аж 15 республіканців, то це тому, що в усіх американських виборах перерішують т. зв. „незалежні". Другою характеристичною рисою американської політичної системи є також внутрішній поділ в обох партіях: консервативні південні демократи часто ближчі до консервативних республіканців, як власних співпартійців - лібералів. Тому, наприклад, урядові чинники не скривають свого погляду, що для проведення законопроєкту про громадянські права треба обов'язково 60 - 70 республіканських голосів у Палаті Репрезентантів, дармащо демократів у тій Палаті є 258 проти 176 республіканців. Цей внутрішньопартійний поділ стосується не тільки принципу більшої державної контролі чи більшої свободи стейтів, громад і окремих осіб, але й закордонної політики. Відомо, що деякі демократичні конґресмени й сенатори є рішучими противниками закордонної політики демократичного Уряду. Названий угорі республіканський сенатор Дірксен напевно зустріне підтримку збоку деяких критичних демократичних сенаторів, які насторожені до переговорів і договорів з большевиками.

Губернатор Рокефеллер закинув сенаторові Ґолдвотерові, що той може опинитися „в полоні" радикальної правиці, яка у найближчих виборах позбавить Республіканську партію муринських голосів. Сенатор Голдвотер відповів не менше різко, що він ніяких голосів не зрікається і що його турбують більше впливи радикальної лівиці в теперішньому режимові, як впливи радикальної правиці на майбутній режим. Насправді прихильники Ґолдвотера розраховують здобути багато демократичних та невтральних голосів на Півдні Америки, невдоволеному способом вирішування расової проблеми теперішнім Урядом. Все ж Уряд сподівається провести в Конґресі справи, що їм надає найбільшої уваги — закон про громадянські права, закон про вирішування залізничих спорів та ратифікацію московського договору.

Волтер Ліпман в числі „Нюзвіку" з 5-го цього місяця вірить, що в обох партіях переможе традиційна лінія золотої середини. Але покищо дійсно американська публічна опінія стурбована обома крайніми групами: сектантською, нетолерантною правицею та лівими пацифістичними лібералами.

Новий замах Москви

1-го серпня цього року минуло п'ятдесят років з дня смерти Лесі Українки, великої письменниці - поетеси українського національного відродження, як її слушно визначено в історії української літератури і в усій новітній історії України. Проте, якби вона встала нині, то жахнулася б від того, як чужий, загарбницький режим фальшує і спотворює її полум'яну, сповнену високого патріотизму й національного вогню творчість, та у викривленому, спотвореному образі, виводить і її саму, незламну, непримиренну до ворогів України, до всякого поневолення українську поетесу.

Після обурливих і інколи блюзнірських намагань московського режиму на Україні фальшувати та спотворювати творчість і біографію таких велетнів українського духа, як Тарас Шевченко й Іван Франко, прийшла тепер на чергу — після довгих років підготови — творчість і біографія Лесі Українки. Для цієї мети Москва і її підручні в Україні використали 50-річчя з дня смерти української поетеси, роковини, що мали б бути виявом глибшої пошани українців до її світлої постаті.

В такий спосіб „відзначено" 50-річчя з дня смерти Лесі Українки не тільки в Україні, але і в Москві, і в столицях деяких інших совєтських республік. Фірмували ці „урочистості" Союз письменників СССР і Спілка письменників України разом із так званим Совєтським комітетом захисту миру.

Звичайно, не можна мати нічого проти того, щоб пам'ять видатної української поетеси вшановували росіяни і білоруси, грузини і взагалі народи тих чи інших країн світу. Але рішуче треба протестувати проти того, щоб чужоземні письменники і з ними свої ж таки „дядьки отечества чужого" представляли цю українську поетесу тим, чим вона ніколи не була. Бож не тільки російські письменниці Полежаєва й Інбер підкреслювали у своїх виступах „велику близькість" Лесі Українки до... марксистських кіл, але й українські письменники, такі, як Ю. Барабаш, заявляли, що „вся творчість Лесі Українки, починаючи, з 90-их років, безсумнівно, відзначена найсильнішим впливом марксистських ідей", і робили з Лесі Українки ... кольпортерку ленінської газети „Іскра" і „щирого друга" російських марксистів. В такому „марксистському" насвітленні представляв Лесю Українку і Максим Рильський у своїй промові в Києві, підкреслюючи її зв'язок із „всеросійським революційним рухом", її любов „до великої російської літератури". Не завагався Рильський навіть засудити матір Лесі Українки, Олену Пчілку, за те, що вона „чимало гіркого влила в доньчине життя, тягнучи її в обійми свого досить вузького і багато в чому консервативного світогляду".

Важко далі піти в заперечуванні всього національного в творчості і в житті Лесі Українки — тієї, що в боротьбі з ворогом знала тільки одне — „убий, не здамся"; що в своїй „Оргії" дала яскраву картину психічних мук і страшного кінця з власної руки співця народу, який пішов співати славу чужим; що у своїй „Бояриш" вивела трагічну постать українки Оксани, яка, забрана з мужем у Москву, нидіє там, проклинає всі „московські добра", рада б чимскоріш втекти в Україну. Правдивого образу української поетеси, полум'яного змісту її творів не знищать у свідомості українських сучасних і майбутніх поколінь ні московські „відзначування" роковин її смерти, ні видумки та інсинуації Барабашів і Рильських.

Мирослав Прокоп

АТОМОВИЙ ДОГОВІР МІЖ ЗАХОДОМ І СССР

(Причини, наслідки, перспективи)

Домовлення між Америкою, Британією і Совєтським Союзом про заборону атомових випробувань в атмосфері, у космічних просторах і під водою, що його досягли делегати цих трьох держав 25-го липня цього року в Москві, оцінила міжнародна опінія як політичний акт, що може мати серйозне значення для долі всього людства. Така оцінка спирається передусім на тому, що цей договір мав би в дальшому привести до повної заборони атомової зброї. Ще більші надії пов'язують з цим договором тому, що в ньому бачать початок кінця повоєнного політичного конфлікту між Совєтським Союзом і Заходом. Дехто з пляновиків західньої політики сподівається, що, зрештою, на цьому не скінчиться, бо, мовляв, остаточно прийде до союзу між цими двома сьогодні ще антагоністичними силами.

Правда, навчені гірким досвідом, керівники політики Заходу перестерігають проти можливих небезпек. Це вже на другий день по московському домовленні зробив президент Кеннеді в окремому зверненні до народу. Президент де Ґоль взагалі критично оцінив вартість договору. Також Хрущов заявив, що порозуміння у справі частинної заборони атомової зброї не означає кінця перегонів у збросніі, мовляв, треба підписати пакт неаґресії між державами НАТО і Варшавського бльоку. Однак, в оцінках атомового договору переважає оптимізм.

Отже, такі є надії і сподівання. Чи вони оправдані?

Щоб відповісти на те питання, треба насамперед з'ясувати найважливіші причини, що привели до порозуміння в Москві.

У тіні загрози атомового знищення

Від вересня 1949-го року, коли президент Труман проголосив, що Совєтський Союз потай експльодував атомову бомбу, світ живе під постійною загрозою атомової війни. У згаданій вище промові з 26-го липня цього року Кеннеді сказав, що за останні два з половиною роки його президентури Америка три рази стояла на порозі мілітарного зудару з Совєтським Союзом — в Ляосі, в Берліні й на Кубі. Немає сумніву, що такий зудар привів би до вжиття атомової зброї. За оцінкою Кеннеді, в перших 60 хвилинах такої війни згинуло б понад 300 000 000 „американців, европейців і росіян".

Про небезпеку атомового знищення говорить і Хрущов. Зразу по смерті Сталіна, коли Хрущов боровся за владу в Кремлі, він ще дискутував з Маленковим про те, що мовляв, в атомовій війні впаде тільки „капіталістичний світ", а „комунізм" якось врятується. Тепер таких надій Хрущов уже не має. Навпаки, в полеміці з Мао Тсетунґом він переконує, що атомова війна принесла б усьому світові страшні спустошення, і що ті люди, які її пережили б, заздрили б тим, які згинули.

Крім цього обидві супердержави, Америка й СССР, нагромадили таку велику кількість атомових бомб, що їх експльодивна сила далеко переросла потреби, для яких ці бомби готуються. Коли б між цими державами вибухла війна, то кожна з них мала б змогу обернути другу в попарище, уживши тільки частину своєї атомової зброї.

Ця справа тісно пов'язана також з коштами, які важким тягарем лягають на бюджети вільних народів, зокрема Америки. Це в свою чергу викликає тиск публічної опінії за обмеження видатків на воєнні цілі.

Хрущов має особливі причини, щоб частинно домовитись із Заходом

Ще більш складним є питання коштів зброєння для Совєтського Союзу, бо там вони майже вдвоє більші в порівнянні з видатками ЗДА, якщо за підставу обчислення взяти загальний національний прибуток обох держав. А в той же час Хрущову конче потрібні капіталовклади на розбудову сільського господарства, хемічної і легкої промисловости, задоволення постійно зростаючих потреб суспільства 60-их років нашого сторіччя. Як відомо, Хрущов довгими роками „здоганяє й переганяє Америку", він давно вже взяв перед народами СССР зобов'язання, що вони житимуть „при комунізмі", який принесе їм усі ті добра, що ними користуються вільні народи.

Але слова Хрущова не ідуть впарі з ділами. Навпаки, західні дослідники вказують на сповільнення темпу росту совєтської економіки. З опублікованого звіту про розвиток народного господарства СССР за перше півріччя цього року виходить, що совєтська промислова продукція в цьому періоді зросла відсотково менше, як колинебудь в роках від другої світової війни. Пояснюється це передусім неефективністю совєтської плянової економіки і неспроможністю режиму змусити громадян СССР піднести продукційність їхньої праці. А з громадянином, що втрачає віру у вартість політичної програми партії, як часто пише сама совєтська преса, цинічно відноситься до ідеологічних і політичних заложень компартії, — з таким громадянином „будувати комунізм" — важкувато.

Зовнішньо - політичний успіх у формі домовлення із Заходом потрібний режимові також з огляду на глибокий фермент серед інтелектуальної верхівки Совєтського Союзу, яка прагне не тільки матеріяльних дібр, але й основних громадянських свобід, насамперед свободи літературної і мистецької творчости.

Три найближчі цілі закордонної політики Москви

Але найбільше значення для Москви і персонально для Хрущова має домовлення із Заходом у площині зовнішньої політики, точніше з огляду на три центральні завдання, що їх зовнішня політика СССР ставить собі на сучасному етапі.

Насамперед іде про сучасні російсько - китайські взаємини-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Мирон Савчак

Ірляндія також голодувала

Недавно появилась на книжковому ринку книжка С. Вудгем - Сміт під заголовком „Великий Голод" ("The Great Hunger" by Cecil Woodham-Smith, New York, Harper & Row, 510 pp., $6.95).

В цій книжці докладно описано „одну з найбільших катастроф в історії людства" — так званий „картопляний голод" в Ірляндії в роках 1845-1848.

Приблизно півтора мільйона ірляндських селян — твердить С. Вудгем - Сміт — загинуло у висліді того голоду і зв'язаних з ним пошестей. Автор посуджує англійців, які в тому часі окупували Ірляндію, що це вони в немалій мірі були спричинниками трагедії. Щоб зазнайомити хоч частинно читачів з цією справою, коротенько подамо за автором історію цього голоду.

Як відомо, в тих роках картопля була основним харчем в Европі. Бідне ірляндське населення, передусім селяни, не мали ні фінансових можливостей, ні землі, щоб плекати також інші сільськогосподарські культури, зокрема збіжжя, бо всі родючі землі були в руках великих землевласників. В поті чола з ранку до вечора працювали ірляндські селяни на тих землях, і тому картопля була єдиним продуктом, що його могли вирощувати вони на своїх мізерних клаптиках землі після праці на панських ланах.

У 1845-му році, коли кинулася на картоплю хвороба, британський уряд стримався він негайної акції допомоги, обмежившись незначною помічно голодуючим. Коли й наступного року картопля не зародила, Лондон також на це не реагував. А вже найбільше причинився до цієї трагедії тодішній британський прем'єр - міністер Роберт Піл, в руках якого були ірляндські справи. Ірляндія ж була тоді „чорною плямою" Англії, і її уряд вів відповідну супроти неї політику.

Автор книжки „Великий Голод" пише, що багато сторонніх обсерваторів, не тільки ірляндців, звертало увагу уряду Англії на цей жахливий стан, але всі прохання й протести залишалися без відповіді. Автор цитує слова урядовця одного із маґістратів, звернені до дюка Велмінґтона: „Тут, в Ірляндії, можна зустрічати такі жахливі сцени, що ніяким пером не можна їх описати. Висохлі з голоду люди виглядають наче мерці: вони ледве ворушаться в кутах своїх хат на брудній, смердючій соломі..."

В цьому році минає 30-ліття спричиненого червоною Москвою жахливого голоду на Україні. Чи не варто було б зробити порівняння в англійській мові голоду на Україні з голодом в Ірляндії і вислати відповідну брошурку американським чинникам, серед яких є дуже багато ірляндців? Віримо, що вони заінтересувалися б тим самим і нашою справою.

Мирон Савчак

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

„КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕР" З ПАРТКВИТКОМ

Індивідуальну форму протесту і критики совєтського режиму вибрав старший інженер в Управлінні матеріяльно - технічного постачання одної з московських новобудов, Володимир Ларин. Як повідомляють „Ізвєстія" з 17-го липня цього року, він систематично протягом довшого часу висилав на різні адреси з різних поштових відділів листи, в яких „обливав помиями досягнення нашої Батьківщини, нашої партії, стягав наклепи на радянських учених, письменників і навіть космонавтів". На ковертах В. Ларин виставляв зворотну адресу, але годі було б шукати вказаної ним вулиці або дому.

Ось уривок з одного із численних листів, висланих В. Лариним до ближче неозначеної совєтської партійної установи:

„Які б ідеологічні комітети ви не створювали, які б пропаґандивні гуртки, школи та семінари не відкривали, скільки б і якої літератури не видавали б — нічого цим не досягнете..."

У своїх писаннях до „народу" інж. Ларин стверджував, що „відпочинком у нас можуть користуватися тільки власть імущі", критикуючи совєтське будівництво зазначав, що в „нашій країні не вміють будувати", і листи свої закінчував закликом: „Не тільки прочитай сам уважно цього листа, але й будь його аґітатором — словом і ділом. Розмнож його в кількох примірниках і передай читати всім: своїм своякам, друзям, знайомим..." Очевидно, писав він і драстичнішого характеру листи.

Московські „Ізвєстія" повідомляють, що цими днями поліційні органи В. Ларина викрили і арештували. Виявляється, що був він не тільки старшим інженером, але й... членом комуністичної партії. Який вирок винесено цьому „контрреволюціонерові" з партійним білетом, „Ізвєстія" не подають.

Охороняють врожай від народу

У „Радянській Україні" з 24-го липня цього року вміщено заклик „Групи сприяння партійно - державному контролеві" до „народних контролерів" — розгортати широку боротьбу проти всіх тих колгоспників, які „посягають на колгоспну власність". Видано цей широкий заклик у зв'язку із жнивами, що відбуваються тепер на Україні.

„На всіх ділянках збиральної кампанії, від поля артілі до засік держави, чатує пильне око наших постів", — пише „Радянська Україна". В колгоспах Черкащини запроваджено сувору систему обліку збіжжя. Всі комбайнери мусять вести щоденники намолоту і на кожну відправлену автомашину виписувати „путівки", де зазначається вага збіжжя. Все намолочене зерно в колгоспі в той же день зважується. В кінці зміни комбайнери звіряють свої дані з даними вагаря на току. Від комбайнерів до току і від току до пункту приймання збіжжя шофери мають точно визначені маршрути.

Так само суворо контролюється і заготівля грубих та соковитих кормів. Ще на полі обліковують солому, полову та січку. „Під особливий догляд ми беремо кукурудзу, — заявляє один „народний контролер". — Буває зірве людина качан і не бачить в цьому нічого лихого. А скільки таких качанів може поплисти з поля!" В одному лише колгоспі „Україна" в „народній контролі" бере участь понад сто осіб.

„Наслідник" імператора Миколи II

Як подають московські „Ізвєстія" з 10-го липня цього року, в новозбудованому місті Казахстанська Маґнітка, в Караганді, об'явився „наслідник" російського імператора Миколи II. В замкненому від стороннього ока приміщенні виховували його на майбутнього „царя - батюшку" члени релігійної секти „істинно православних християн". Тільки втаємниченим особам дозволяли вони поглянути на „наслідника - цесаревича" в щілинку у дверях. Постановою суду хлопчика Миколу Б., що мав бути всеросійським царем, відібрано від батьків і передано на перевиховання до школи - інтернату.

Злочинність серед дітей в Совєтському Союзі

Пленум Найвищого Суду СССР, що відбувся на початку липня цього року, основну увагу звернув на проблему злочинности серед дітей і молоді. У зв'язку з цим пленумом в „Радянській Україні" появилась стаття Д. Прикордонного і С. Роговської п. з. „У підлітків свої потреби". На цю статтю відгукнулися численні читачі газети своїми листами до редакції. Ось деякі думки й міркування, висловлені в тих листах:

„Батьківська легковажність, нездорова атмосфера в родині — ось де корінь зла"; „Причина злочинности серед дітей — безвідповідальність щодо батьківських обов'язків"; „Де зруйнована сім'я — там і дитяча бездоглядність"; „Замість розумної вимогливости, батьки виявляють іноді лише сліпу любов до своїх дітей, в усьому потурають їм. У таких випадках батьки зводять нанівець справедливі виховні вимоги школи"; „Батьки, що «захищають» своїх дітей перед учителями, коли діти явно завинили — самі псують їх"; „Буває, на жаль, так, що керівники шкіл і педагоги втрачають свою педагогічну совість, дбають лише за те, щоб у школі було тихо, і в результаті — випадки хуліганства, крадіжки"; „Вдома і на вулиці, у громадських місцях — скрізь, де бувають дорослі, вони повинні пам'ятати: за ними стежать пильно уважні дитячі очі. Отож, треба дбати, щоб вони не помітили за тобою чогось злого, не перейняли твоє лихе слово, не повторили твій поганий учинок".

Проблеми виховання дітей і молоді хвилюють мільйони батьків і вчителів у всьому світі.

„Українська година"

Після урочистого проголошення в СССР семирічного пляну розвитку промисловости, з ініціятиви — звичайно, наказаної згори — членів комсомольсько - молодечих бриґад Петра Третякова і Павла Щербака, видано заклик комсомолу виконувати по фабриках, заводах і копальнях змінне завдання на годину раніше. Цей новочасний стахановський рух названо змаганням за „українську годину". Переможцям у цьому змаганні вручалося перехідний червоний прапор. „По всій радянській країні, — писала в січні 1963-го року „Радянська Україна" — нестримно шириться змагання за „українську годину". Але так, як і свого часу стахановський рух, „українська година" довго не потривала. Тепер про неї совєтська преса вже не згадує.

Олекса Грищенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ

З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

(XVII)

При кінці своєї плідної і щасливої мистецької кар'єри Сіньяк осів на Блакитному побережжі. В Антібі, за 20 кілометрів від Ніцци, спорудив він собі віллю з робітнею, на самому березі моря, за кілька кроків від антібського порту. Яка неосяжна панорама води, гір, засніжених і божевільно білих — вже італійських — Альпів! Скільки він змалював з цього порту марін і краєвидів! Та й не один він: тут працювали Коро, Ґільомен, Буден, тут намалював чимало картин і я.

У травні 1933 р. відбулася в ґалерії Дрюе друга виставка моїх олій з Бретані. Одного ранку зайшли туди двоє відвідувачів. Зупинилися і зблизька розглядають „Порт Одьєрн", що пізніше ввійшов у колекцію Музею Модерного Мистецтва в Парижі.*) Один оградний, у широкій, картатій, ясній паризькій хламиді-пальті, голова сиво-сріблиста з рідeньким волоссям, рум'яне лице усміхнене, завітрене подихом моря. Ззаду в руці тримав капелюх берсоліно. Другий — справжній лондонський денді: чорне пальто, туго стягнуте в стані, густа, біла, ще молода чуприна, біла, як голуб білий, бездоганно накрохмалена сорочка, краватка, лискучі тонкої шкіри черевики. Стоїть, наче проковтнув палицю. То були Поль Сіньяк і Жорж Бесон, директор найбільшого в Парижі дому кольорових репродукцій картин Брун (або Бравн). Сіньяк привітно подивився на мене і сказав Бесону: „Треба мати не абиякий хист, щоб так зобразити цей рибальський човен у перспективі".

Не раз я заглядав у дім Бравна, при вулиці Люї Леґран, майже на авеню де ль'Опера. Цілі виставки кольорових репродукцій з образів найславніших майстрів. Але — яке обезцінювання шедеврів! „Ми тепер робимо репродукції в Мюлюзі, — гордо хвалився директор, — в центрі індустрії в Альзасі — на два метри". Він показав, широко розвівши руками. Я йому відповів: — „Яку шкоду ви робите мистецтву, молодим малярам! Чи ви повірите, що в Ґотенбурзі, в Швеції, ми бачили ґалерію виключно з вашими репродукціями? Для мене цінніший клаптик оригінального, справжнього образу, ніж ваші метрові репродукції з шедеврів. Хоч я розумію, кольорова репродукція оправдана в монографії майстра. Але виключно одні репродукції в хаті аматора — яке псевдомистецтво!"

Бесон знизав плечима. А проте, який він глибокий аналізатор картин! Його маленькі, чепурно видані бюлетені Дому Бравна, з його розумними статтями і дотепами про Ренуара, Боннара і інших мистців, ми з дружиною завжди подивляли.

Розглядаючи високу вітрину з кольоровими відбитками акварель до моїх „Двох років у Константинополі", Сіньяк оказав мені: „Ви повинні бути гордим. Віддавна маю ваш „Париж", купив на авкціоні в Отель Друо, висить він над ліжком у кімнаті моєї доньки. Ваша дружина хоче обміняти на щось вашу книжку? Залюбки". І він дав нам свою адресу.

Його помешкання і робітня були на другому поверсі дому при площі Сен Жермен де Пре. Нас здивувала оригінальна шафа з багатьма низькими шухлядками для акварель і рисунків. Сіньяк витяг одну, другу акварелю, на третій затримав свій погляд і сказав „вуаля, Веніз", передаючи мені в руки аркуш паперу. „Венеція" була розлінійована блакитно-чорним на маленькі квадратики, так, наче б маестро зробив свою акварелю на листку з бльокнота. З квадратиками сталося чудо, — за кілька років вони щезли, мовби їх лизень злизав, очевидно, фарба вицвіла. У кімнаті доньки Сіньяк показав нам мій довгастий „Париж", що висів над ліжком. (Репродукція з цього образу під заг. „Набережна Сени" вміщена в монографії П. Ковжуна „Олекса Грищенко", вид. АНУМ, Львів, 1934).

Десь при кінці 1937 р. зайшов я випадково в ґалерію Марсей при набережній д'Орсе, навпроти мосту Рояль. Простора заля вся була в руху. Знайомі мені Сеґонзак, Вальдо-Барбей, Маршан, Льотірон, в гурті я відразу пізнав солідну постать Сіньяка: вішали на стінах олії, акварелі, рисунки. — „Як ся маєте?" — спитав я антібського маестро. — „Як бачите!" — відповів він весело і розкрив широко поли плаща. Це було в листопаді, а через чотири місяці поли плаща закрились навічно. Сіньяка ховали і співали йому вічную пам'ять.

Коли вже згадую цю ґалерію, то не можна поминути, що в ній саме завдяки доброті Сіньяка і заходам Соні Левицької в 1937 р. відбулася виставка парижан-українців. Виставку влаштували М. Глущенко і В. Перебийніс. З цієї виставки Глущенко перепровадив мій краєвид „Кап Мартен" до Львова, де його закупив відомий колекціонер аптекар М. Терлецький, а за отримані гроші була видана моя монографія пера Павла Ковжуна. Під час війни цей образ перейшов до Національного музею (тепер Державний музей українського мистецтва) у Львові.

Кілька слів про Льотірона. Йому тепер понад 77. Від двох років він є президентом Осіннього Сальону, якого я є членом. Ганяє по Парижу на біциклі, чи в дощ, чи в погоду. Торік у листопаді, під час зливи, приїхав він на мою виставку в ґалерії „Модерн" при вул. де ля Боесі, причалив свого „коня" біля тротуару, — не боїться поліцаїв, — і зайшов лагідний, з приятельською усмішкою, завжди зрівноважений, як і зрівноважене його мистецтво. Оглянув виставку і каже: „Всі мої компліменти! Яка гарна маріна з сонцем і ця з Канарійських островів!". Ще давніше, перед війною, на моїй виставці в ґалерії Дрюе (1936 р.) він, ставши перед моїм еспанським етюдом „Танок", завважив, що з нього можна б намалювати чудовий великий образ. „Танок" був з Альбарасіну, містечка у високих горах над Теруелем і Валенсією, де на стрімких шпилях стрункать під синім, аж чорним небом сарацинські мури і башти. На жаль, „Танок" так і залишився етюдом, сьогодні в збірці Е. Довганя в Монтреалі.

*) Навесні 1960 р., під час моєї виставки в музеї замку Кань, я позичив той образ з паризького музею. Консерватор музею Бернар Доріваль відповів мені на мого листа: „Залюбки позичу Вам Порт Одьєрн на Вашу ретроспективну виставку в Кань, але заасекуруйте на 400.000 франків".

Роковини смерти головного отамана С. Петлюри у Філядельфії

Парафіяльна Рада Української Автокефальної Православної Церкви у Філядельфії, Па., в співучасті з Товариством сприяння УНРаді та місцевою філією ОДУМ-у 26-го травня відзначили 37-мі роковини трагічної смерти Голови Директорії й Головного Отамана військ Української Народної Республіки С. В. Петлюри та 30-ту річницю голоду, штучно створеного на Україні кремлівськими червоними канібалами при допомозі своїх київських емісарів.

По Службі Божій настоятель Св. Покровської Церкви о. Михаїл Кудакович відправив Панахиду по убитих — Головн. Отаманові Симонові Петлюрі, полковникові Євгенові Коновальцеві й за спокій душ замучених мільйонів нашого народу, що імена їх єдиний Господь відає.

Простора церква св. Покрови не могла вмістити в своїх стінах усіх парафіян і гостей, що прибули вшанувати пам'ять і помолитися за душі жертв окупанта.

Приємно й радісно було бачити в церкві поважну кількість молоді. Перед пам'яттю загально - національної трагедії зникли міжорганізаційні тертя. Одягнені в однострої своїх організацій, молилися в церкві ОДУМ-івці, СУМ-івці, ПЛАСТ-уни й неорганізована молодь. Разом молилися українці з східніх і західніх земель України.

В стислій глибоко - патріотичній, прочуленій жалобою проповіді, о. Михаїл накреслив тернистий шлях С. Петлюри, який все життя йшов, боровся й не хилив голови під ударами ворога в найтяжчі для української нації часи. Вірив, що здійснення українського національного ідеалу настане. — С. В. Петлюра був і залишиться для нас великим державним мужем, зразковим вояком України й незрівняним організатором збройної боротьби за волю Рідного Краю.

Пом'янув о. Михаїл у проповіді 7 мільйонів померлих від голоду, штучно організованого в часі нормального урожаю на Україні, червоними москалями.

Після відправи Панахиди о. Михаїл запросив присутніх до театральної залі на жалібну академію в честь жертв московського комунізму.

В залі філія Об'єднаних Українських Жінок спорядила буфет, щоб по Службі Божій до початку академії можна було б де-що перекусити.

Прекрасне урядження сцени для академії зробив заступник голови Т-ва Сприяння УНРаді п. Ткачук. На тлі чудового мистецького візерунку українського килима — великий в тяжкій позолоченій рамі образ С. Петлюри, обрамлений українським вишиваним рушником. На столі перед образом у гарних вазонах дві великі китиці пишних різнобарвних троянд. По боках — схилені прапори.

Відкрив академію голова Парафіяльної Ради п. Івашина. Підкреслюючи незаступну ролю С. Петлюри у відродженні української державности та нагадуючи про його трагічну смерть від руки московського скрито вбивника Шварцбарта і про 7 мільйонів жертв голоду, — п. Івашина запросив присутніх ушанувати їхню пам'ять хвилинною мовчанкою.

Реферат про життя й діяльність С. В. Петлюри прочитав В. Корсун — студент коледжу, голова місцевої філії ОДУМ-у.

В 25-хвилинному рефераті п. Корсун подав образ вождя української нації, що ідеалом боротьби з большевицьким комуно-московським імперіялізмом ставив визволення українського народу й створення незалежної держави.

Коротке слово про жахливий голод на Україні сказав А. Манойло.

Переживши на Україні страшний 1933 рік, він розповів присутнім про підступність, брутальну силу, що ними користувалися московські сатрапи, організовуючи голод на Україні.

Після офіційної частини виконано мистецьку програму академії.

Зоя Граур — секретар філії ОДУМ-у з великою майстерністю продеклямувала вірш М. Ситника „Він буде вічно жити". Щирим почуттям звучав вірш Ю. К. „Симону Петлюрі" у виконанні одумівки Юлі Талахадзе. Волод. Білоус — чл. ОДУМ-у з успіхом деклямував вірш Б. Лисянського „25 травня".

Сольоспів „Горить моє серце", муз. Я. Лопатинського на високому мистецькому рівні виконала чл. ОДУМ-у Надя Терещенко. Її ніжне, мелодійно - приємне сопрано м'яко стелилося по святковій залі. Чл. ОДУМ-у Паша Манойло талановито виконала пісню „Ой, чому біліє", слова Гренжі Донського, музика М. Аркаса. Сильне мецо - сопрано, добра дикція, правильна інтерпретація музичного твору ставлять її у виконанні сольоспіву нарівні з першорядним голосовим обдаруванням.

Фортепіяновий супровід фахово провела панна Зоя Граур. — Глибоко - хвилююче враження в мистецькій програмі справив виступ бандуристів, панів Івана Ємця та Сейгія Ковальчука.

Під час співу думи „Ой, на горі вогонь горить" . . . у супроводі бандур не в одного навернули на очі сльози, за козаком, що в долині лежить „накрив очі килтайкою", а над ним серед степу безкрайого „коник ворон плаче" . . . З великим успіхом виконано „Думу про Морозенка".

Прекрасний, високий тенор п. Ємця й бархатний, вельми приємний бас п. Ковальчука, своїм професійно - мистецьким виконанням козацьких дум захоплювали вдячних слухачів.

На закінчення академії п. Івашина від імени Парафіяльної Ради подякував виконавцям мистецької програми та запросив усіх присутніх проспівати український національний гимн.

А. М.

Юрій Нечестний

НАША ГОРДІСТЬ І ПРИКЛАД

Я старший еміґрант, родом з Лемківщини. Коли довідався, що донька мойого доброго приятеля в Гартфорд, Конн., кінчає дня 9-го червня ц. р. свої університетські студії, рішив зробити йому і його любій доні несподіванку — приїхати на її ґрадуацію. При тій нагоді згадаю, що зі своїм приятелем я переносив гірку долю у війську у старому краю. Коли ми в Америці зустрілись, він все мені радив спровадити тут свою дружину і діти. На жаль, його не послухав, бо бажав заощадити дещо грошей, щоб відтак вернутися до рідного села Завадка Морохівська, повіт Сянік, докупити поля і старість переводити на своїй рідній землі. Мої щирі побажання завели, бо в січні 1946 році ляцько - большевицькі опричники в неописаний варварський спосіб вимордували невинних мешканців рідного села, в тому і мою родину, спаливши живцем в замкненій стодолі, а це тільки тому, що відмовились залишити рідні, прадідівські землі.

Коли я довідався про те жахливе варварство, з розпуки я божеволів, мучив і ще досі мучить мене важкий душевний біль, не міг знайти спокою. В тій важкій розпуці поїхав до згаданого приятеля і в його гостинній хаті, по по кількох тижнях побуту, зумів він мене дещо успокоїти і розрадити у мойому велокому горю.

Приїхавши несподівано на ґрадуацію його талановитої доні — тішились спільно її науковим успіхом. Не мала змоги вчитись в українській школі ,але українську мову знає дуже добре в слові і письмі. Українськими справами щиро інтересується і горда зі свойого лемківського - українського роду. Коли просив її про ґрадуаційну фотографію щоб переслати до поміщення в нашій пресі, скромно відповіла, що це непотрібно. Вчилась, щоб здобути високу освіту, а що її осягнула, то завдяки батькам, їхнім трудам — матеріяльній допомозі і за це їм на все дуже вдячна. В щирій приятельській розмові висловила цікаву думку — пропозицію, щоб вислати до нашої преси допис в формі її запитів і відповідей з побажанням, щоб ті, що покінчили високі студії, а спеціяльно в останньому році подавали в пресі свої зауваги і тим виявили також своє заінтересування українськими проблемами.

Ось вони, ці запити і відповіді:

Запит: Яку наймилішу несподіванку зробить донька чи син своїм родичам по укінченні університетських студій і одержанні диплому?

Відповідь: Наймилішою несподіванкою — подарунком для своїх родичів, по укінченні університеських студій, буде подяка, висловлена рідною мовою батьків, за їхні труди, опіку і матеріяльну поміч.

Запит: Кілько професійних осіб українського роду з високою освітою заінтересовані українськими справами і кількo прийшло б з допомогою Батьківщині своїх батьків, коли зайде потреба?

Відповідь: Можна б це ствердити, коли б заінтересовані, що покінчили досі високі студії в ЗДА і Канаді, а спеціяльно в останніх роках, дали про себе знати і подали свої прізвища в нашій пресі, чи до якоїсь організації.

Запит: Чи ми національно свідомі ,знайдемо спосіб, щоб по поставленні в 1964 р. пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, дальше увіковічнювати славне ім'я нашого великого Поета - Генія і вірно сповняти його заповіти?

Відповідь: Можемо це здійснити, коли зрозуміємо потребу будови українського університету ім. Т. Шевченка, як також заснування українських катедр при американських і канадійських університетах матеріяльно нами піддержуваних.

Запит: Чи зможемо гідно себе зарепрезентувати на відкритті пам'ятника у Вашинґтоні, щоб наша прибрана батьківщина Америка побачила нашу здисципліновану силу, повагу, національну зрілість, що ми бажаємо допомогти нашому народові на рідних, окупованих землях визволитись з чужого ярма?

Відповідь: Можемо, але вже тепер треба весь український загал приготовляти до цього нашого національного іспиту перед своїм і чужим народом. Святим нашим обов'язком є взяти зорганізовану масову участь у цьому історичному святі, вся українська громадська спільнота в ЗДА та Канади.

Запит: Скільки ґрадуанток-тів високих шкіл в ЗДА виявить зацікавлення на ці питання і яку на них перешле відповідь?

Відповідь: Доперва по публікації того допису в пресі можна б зорієнтуватись. Вірую, що редакції на своїх сторінках дадуть можливість бажаючим до поданої теми щось написати.

Скромна ґрадуантка, народжена в Ню Йорку, студії закінчила на університеті — факультет Арді Саєнс в Гартфорд, Конн. Своє прізвище і дані подасть до відома читача, коли допис буде поміщений в пресі і на неї появляться відповіді.

Юрій Нечистий
358 Schuyler Ave.
Kearny, N.J.

Нова професійна сила

Юрій Орест Семчишин збільшив ряди українських професіоналів, закінчивши з відзначенням медичу школу при Джорджтавнському Університеті у Вашинґтоні, та здобувши титул доктора медицини.

Юрій Семчишин народився на Україні, у Львові, в листопаді 1937-го року і є сином визначного українського лікаря д-ра Михайла й Іванни Семчишиних, замешкалих в Нюарку, ню-йорського стейту. Малим хлопцем прибув до Америки в 1951 році і від того часу, враз з батьками, став членом УНСоюзу та брав участь в Курсах Українознавства на Союзівці. Відзначаючися непересічними здібностями, закінчив з відзначенням середню школу — українську католицьку семінарію у Стемфорді, Конн. в червні 1955 року. А відтак здобув титул бакалявра в коледжі Ле Мойн в Сиракюзах в червні 1959 ., також з поступом Маґна кум Ляуде.

В часі свиїх студій в Сиракюзах присвятив багато часу українській радіопрограмі, працюючи як спікер або автор політичних коментарів в англійській мові.

Від липня 1963 р. д-р Юрій Семчишин перебуває в Лос Анджелосі, де відбуває приписану практику в одному з місцевих шпиталів.

Бажаємо багато успіхів молодій, надійній професійній силі.

М. Р.

З прийняття на добру ціль

Цей 1963-ій рік є переломовий для панни Христини Кухар, дочки відомих наших громадян Івана й Ірини Кухарів з Ворен, Міш. У цьому бо році панна Христина з успіхом закінчила середню школу й започатковує нове життя заручившись з п. Ярославом Гуличем з Клівленду. З цієї нагоди відбулося прийняття, під час якого гості, вшановуючи Молоду Пару, згадали й про 70-літню „Свободу", склавши на її фонд $ 15.00. Пожертви склали: Іван Кухар, Іван Козак, Семен Антоняк, Осип Дяків, Петро Бобків, та пп. Лешно, Міхек, Хміль, Мінько, Рудчак, Гулич, Терлецький, Дудек.

Многих літ та багато щастя молодятам!

П. С.

УКРАЇНСЬКІ ПЛАСТУНИ В РИМІ

Під час подорожі на Світове Скавтське Джемборі в Греції група українських пластунів під проводом пл. сен. о. Богдана Смика зупинилася в Римі і взяла участь в авдієнції скавтів у Папи Павла VI та відвідала українських католицьких Владик. На фото: пластуни на відвідинах в архиєпископа Івана Бучка (посередині).

Олексій Коновал

Пласт і ОДУМ розпочали дискусії в Шикаґо

Багато молоді, об'єднаної в українських молодечих організаціях, не говорять між собою українською мовою. Ті, що до молодечих організацій не належать, української мови вживають ще рідше. А щоб володіти добре українською мовою, потрібно її вивчати, вдосконалювати й нею говорити, потрібна практика.

Щоб молодь об'єднана в Пласті й ОДУМ могла успішно виступати на зборах, забирати слово в обороні української нації між чужинцями, ОДУМ і Пласт постановили розпочати дискусійні вечори між членством цих двох організацій.

На засіданні, в травні в Пласті, де Осередки Старшого Пластунства були заступлені Мирославою Нагорняк і Олегом Коверком, а ОДУМ — Олексієм Коновалом вирішили відбути першу дискусійну зустріч 15-го червня в домі ОДУМ.

ОДУМ виставив чотири дискутанти, а саме Віру і Олену Лукаш, Василя Коновала, і Олексія Пошиванюка, а Пласт Мирославу Нагорняк, Уляну Ліськевич, Олега Коверка і Юрія Барановського. Дев'ятий член завжди буде від організації, в кого такі дискусії відбуватимуться, як невтральний керівник дискусії, на цей раз ним був Олексій Коновал.

Темою дискусії була болюча проблема „Причини того, що українська молодь швидко забуває рідну мову".

Кожний з дискутантів забирав слово і висловлював свої думки про причину того явища. Американізація української молоді проходить такими темпами, що навіть у молоді є сумнів, чи з більшости української молоді пізніше буде якась користь українській справі, народові чи нації.

Американізація дітей чи молоді починається вчасно: телевізія, пізніше камікси, друзі в школі та на вулиці. На жаль півмільйонова еміґрація українців дала незамітне число своїх дітей до молодечих організацій. Мале число молоді вчиться в університетах та високих школах, як приміром в Шикаґо на 50 - 60 тисяч українців є не більше як 450 студентів університетів. А причини цього є такі: мала освіта загалу нашої еміґрації, багатство Америки та чар долара, тяжка праця, національний комплекс меншевартости, та чуже оточення. Але, як сказав один із дискутантів, безпосереднім, першорядним вирішним чинником в цій справі — є батьки. Вони є відповідальні за виховання своїх дітей. Діти самі не підуть до школи. Дитина не родиться з комплексом меншевартости. Якщо родичі не запишуть дитини до якоїсь молодечої організації, дитина сама туди не піде, а виросте на вулиці. Там вона нічого не навчиться про Україну.

Одна з дискутанток уважає, що вчасне відчуження від українства є виною і самої молоді. Ми стоїмо, дуже часто, багато вище, як наші американські товариші. Не має потреби, твердить вона, соромитись, що ми тут чужинці, і пробувати закрити цей факт, бо ж Америка є побудована на спільних силах народів з цілого світу.

Інший дискутант твердив, що ми, обговорюючи справу американізації молоді, мусимо не забувати, що було і є в Україні.

Ярослав Білінський на 10-ому з'їзді казав: „Як показує історія еміґрації, кожний з нас мусить вибирати між трьома шляхами: цілковитого відкинення культури нового світу, шляхом повної асиміляції і шляхом синтези між культурою старого і нового". Перший шлях є в частині нашої еміґрації, яке все ще вірить, що побут на чужині є тільки тимчасовий. Це і є одною з причин прірви між батьками і дітьми, вихованими в країні нового поселення. Ізоляція молоді від окруження викликає в молоді бунт та охоту відірватися від того, що з'єднує її з українством.

Після двогодинної дискусії; публіка займала становище — промовляли: Ліда Саварин, Данило Завертайло, Лариса Матійців, Славко Мартинюк, Галина Бойко, Славко Піґут, та як оборонець батьків, бо тільки він забирав слово з старших, пан Комаринський. Вкінці дискусії прийшли до такого висновку: скора американізація відбувається тому, що батьки не розуміють справи, не мають часу, бо обидвоє працюють. Школа і церква не дає їм того, щоб мусіла давати, а в організаціях мале число молоді. Винне і самолінивство молоді.

Слідуюча найближча дискусія між Пластом і ОДУМ'ом відбудеться після літніх вакацій в Пласті.

● **В Леопольдвілі,** столиці Конґа, є 12 взаємно суперницьких груп анґольських політичних втікачів. Конґолійський уряд визнав одну з тих груп, Унію анґольських людей, як речника анґольського народу, а голову тієї групи Гольдена Роберто, як голову революційно-екзильного анґольського уряду. Таким чином та група стала упривілейованою, яка дістає конґолійську грошову субвенцію і зброю для анґольських партизанів, що борються проти Португалії.

● **У Гірошімі** в Японії відбувається Дев'ята Світова Конференція проти атомової зброї. Саме 18 років тому те місто пережило трагедію, коли-то американці скинули на нього 6 серпня 1945 року атомову бомбу. В щорічні роковини відбуваються в Гірошімі й Наґасакі вуличні походи і жалібні святкування. На теперішньому протиатомовому зібранні, що його опановують комуністи для пропаґандивних цілей, прийшло до зудару між російськими комуністами та китайськими. Більшість приявних підтримували большевиків, які розхвалювали московський атомовий договір.

Театр на наших відпочинкових оселях і таборах

По всіх українських вакаційних відпочинкових оселях та таборах, якими зарядждують братські Союзи та інші українські товариства вкоренився благородний звичай, що гостям дається нагоду на дозвілля, фізичний відпочинок та на відпруження, а також нагоду духової розваги й молитви далеко від міського гамору, серед краси природи. Ці оселі та табори, це дійсні українські оази, де звучить українське слово, де лунає українська пісня, де хвалять Бога й моляться на рідній мові. Спішимо до тих місць, щоби не тільки відпочивати, йдемо самі, ведемо та посилаємо своїх дітей, щоби вони серед дозвілля вчилися, вслухувалися в українське живе слово, щоби вони призвичаювалися до української громади. Наш вакаційний час старaємося провести на українських оазах відпочинку, духової розваги та молитви серед рідного гурту нам близьких та рідних людей. Змучені та перевантажені духово всякими стандартними телевізійними „шовами", ми раді почути й побачити українське мистецтво на сцені також під час вакаційного відпочинку.

Ідучи назустріч в тому відношенню, український театр з Філядельфії під керівництвом артиста В. Шашарівського зважився на експеримент і перший раз тут на терені ЗДА у вечірніх годинах при сяйві місяця і світлі прожекторів, дня 24-го серпня ц. р. на Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні, Па., поставить п'єсу в п'ятьох відслонах Кропивницького „Невольник".

Українська громада скористала б духово, якщо б нашим театрам та групам українських сценічних артистів уможливлювала постановку театральних п'єс по наших вакаційних відпочинкових оселях та по діточих таборах. —

д-р Богдан Левицький.

АТОМОВИЙ ДОГОВІР МІЖ ЗАХОДОМ І СССР

(Продовження із стор. 2-ої)

ни. Як відомо, одною з головних причин конфлікту між двома комуністичними потугами є різний підхід у взаєминах із Заходом. У той час, коли Китай виявляє одверту ворожість супроти Заходу, мовляв, „імперіялістам" не можна довіряти, Хрущов та його співробітники уважають, що в деяких, зокрема атомових, питаннях можна і треба із Заходом домовитися, а упадок „капіталізму" прийде в результаті росту могутности „соціялістичних" держав, „мирної" інфільтрації і, де це конечно, льокальних „визвольних" воєн колоніяльних народів. Хоч ця розбіжність поглядів між Москвою і Пейпінґом не є найважливішою причиною конфлікту, все ж таки Хрущову якраз тепер дуже потрібне було якесь порозуміння із Заходом, щоб, мовляв ,оправдати правильність своєї тактики.

Треба ствердити, що якраз в цьому відношенні Вашинґтон і Лондон стали Хрущову в пригоді. Тому, коли тільки запропонували провести переговори в справі частинної заборони атомових випробувань, в Москві зразу за це вхопились. Ясно, що коли б совєтській закордонній політиці таке домовлення не було потрібне, Хрущов на нього не погодився б. Адже не вперше Америка пропонувала Москві щось робити із зростаючою небезпекою атомової війни, і нічого з того не виходило.

Не менш важливою причиною, чому Кремль погодився на частинну заборону атомових вибухів, є страх перед тим, щоб атомова зброя не поширилась на інші держави, точніше, щоб її не дістали в руки західні німці. Зазнавши величезних воєнних знищень з рук німців, Совєтський Союз має багато причин боятися, щоб динамічна Західня Німеччина не мала власної атомової зброї.

Нарешті — і це є третя закордонно - політична причина, чому Хрущов погодився часткову заборону атомових експериментів: його намагання довести до того, щоб Захід леґалізував існуючий територіяльно - політичний статус кво між вільними народами та територіями і народами, що є під владою Москви. Точніше кажучи, теперішнє домовлення Хрущов розглядає як перший крок до визнання Америкою, Британією й іншими державами того, чого не вдалося совєтській закордонній політиці досягти по закінченні другої світової війни. Відомо, що такий двоподіл світу пропонував ще Рузвелтові Сталін. Правда, від того часу зайшло у світі чимало змін, але ця мета російської великодержавницької політики залишилась незмінною.

Стільки про важливіші причини атомового договору. Про можливі наслідки й перспективи — у наступній статті.

„СПЕЦ НА ВСІ РУКИ"

Ще в лютому цього року львівський літературний журнал „Жовтень", редаґований відомим каґебістом Ю. Мельничуком, надрукував кілька оповідань Юрія Косача, редактора видаваного ним у Ню Йорку журналу „прогресистів" — „За синім океаном". Це вперше в підсовєтській пресі на Україні появилися твори цього автора, якого літературні кола УССР досі тримали в карантані, не зважаючи на його намагання зробити собі ім'я лайкою на українську еміґрацію. Згадані оповідання були попереджені довідкою про їх автора, Ю. Косача, в якій він був зображений як невинна жертва поляків, німців і українських націоналістів. В наступному місяці березні, київський журнал „Вітчизна" помістив „п'єсу" Косача п. н. За синім океаном", в якій наклепницьки представлено українців, що нібито видають диктаторському урядові... Ґватемалі комуністичних революціонерів, які втекли до ЗДА. Метою тієї „п'єси" є доказати, що українці давніше вислуговувалися Гітлерові, а тепер роблять те саме для американської розвідки.

Згадана „п'єса" (в якій автор її незграбно підробляється під „Патетичну сонату" М. Куліша") також була попереджена довідкою про її автора. Цим разом ту довідку написав сам Косач. Українська преса в Канаді відразу звернула увагу на те, що подані в автобіографії факти розминаються з тими, що їх Косач подавав давніше сам в інших виданнях, особливо в „Нації в поході", політичному журналі, який Косач редаґував у Берліні в рр. 1939-1940 з доручення пок. гетьмана П. Скоропадського і очолюваного ним руху гетьманців.

Що ж пише тепер про себе Косач? На півтори сторінках подає він свою автобіографію, згадуючи, що „ідеологічно і політично він довгі роки блукав манівцями", хоч з самого початку „захоплено сприйняв жовтневу революцію" і „ненавидів усією своєю істотою попівщину, релігійний туман, консерватизм, реакціонерство, косне „українство" західноукраїнської „провідної верстви" і зрадницьку „петлюрівщину". Далі він згадує, що в 1930 р. він був заарештований польською владою „без усяких видимих причин, бо ж до жодних політичних організацій не належав". Він, одначе, втік за кордон і проживав у Західній Европі. Під час другої світової війни він „добився до Львова, але в 1943 р. був арештований і посаджений до концтабору у Плашові (Польща)", при чому до рук гітлерівцям видали його українські націоналісти. Після війни виїхав він да Америки і тут відразу включився в проґресивну пресу та „почав виявляти злочинність націоналізму"... „В моїх творах чи писаннях не було ніколи виступів проти Радянської України, і ніколи не був я нічиїм пропаґандистом", пише Косач.

Ми маємо якраз під рукою редаґований Косачем журнал „Нація в поході" з 31 травня 1939 р. В ньому поміщена стаття Ю. Косача п. н. „Про домо суа", яка є відповіддю паризькому „Українському слову", що назвало Косача „шулером пера" і „спецом на всі руки", бо Косач, який недавно писав у націоналістичній пресі, нагло став її поборювати з гетьманських позицій. У тій своїй статті Косач подає свою автобіографію і вичисляє свої заслуги для націоналістичного руху. Дамо слово самому Косачеві.

Передусім він обурюється на закид, що „писати для нього ідеологічно - політичні статті протилежних напрямків, то так як їсти хліб з маслом". Косач це заперечує, впевняючи, що ідеологічні статті писав він тільки в пресі двох напрямків: націоналістичного і гетьманського. І тут він вичисляє 13 різних органів ОУН і ФНЄ, в яких він писав. Щождо своєї співпраці в „Нових шляхах" А. Крушельницького, то Косач пише: „Моя літературна діяльність в органах не-націоналістичної преси, від „Нових шляхів" починаючи, була докладно відома керівництву націоналістичних видавництв закордоном, де я почав працювати від 1933 р... Коли я почав співпрацювати в „Нових шляхах" з метою виїзду на Рад. Україну, то повідомив про це закордонний провід ОУН. Далі він згадує, що темами його писань були статті про український націоналізм, і проти теперішнього большевицького курсу на Сх. Україні, а окремо вичисляє свої „націоналістичні" заслуги: він належав до основників або й провідників різних ідеологічних і революційних формацій та „був безпосередньо зв'язаний з закордонним проводом ОУН". Є в тій статті ще й окрема згадка про большевицького аґента К. Михальчука, який його, Косача, видав польській поліції...

Подаємо ці два голоси Косача про нього самого без коментарів. Хочемо тільки спинитися коротко над німецьким концентраком, у якому нібито сидів Косач від 1943 р., тим більш, що це твердить й „Українська радянська енциклопедія". Львовянам, які знають літературне життя міста під час війни, відомо, що Косач з'явився на постійне у Львові щойно під кінець 1943 року, після того, як він покинув Берлін (де працював в одному з відділів німецького міністерства пропаґанди). Про якесь запроторення Косача до нацистського табору ніхто ніколи не чував. Вистане розгорнути сторінки такої газети, як львівські „Наші дні", щоб там прочитати в числі за числом про різні виступи Косача у Львові. Ще в 1944 р. той журнал подає, що в лютому Косач мав у Літ.-мистецькому клюбі доповідь про М. Куліша (разом з арт. С. Дубровським), а в березні разом з Г. Костюком доповідав про „Поезію Олеся і совєтську критику". В історії гітлерівських концтаборів це був би безпрецендентний факт, щоб в'язня випускали з далекого Плашова до Львова для доповідей у літературних клюбах. Якщо Косач у тому констаборі і справді був, то автоматично виринає питання: в якому характері?

Оба журнали, „Жовтень" і „Вітчизна", пишуть, що Косач в Америці гірко працює „простим робітником". Варто згадати, що однією з таких робіт була його праця в деяких білогвардійських антиукраїнських газетах. Там були поміщені такі його „архитвори", як „Послання до крокодилів", тобто до української спільноти. Треба сподіватися, що співпраця в тих газетах Косачеві за гріх зачислена не буде, бо робив він там те саме, що робить тепер у газетах „проґресивних" — паплюжив українську еміґрацію, називаючи її „гітлерівськими коляборантами".

Косач намагається „заробити собі капітал" своїми протиукраїнськими виступами і для цього він на всякі лади намагається викривити образ нашої еміґрації. Це, своєю чергою, вимагало показати „випростуваний" образ самого „спеца на всі руки", що ми тепер і зробили, подаючи його ж власні суперечливі писання про нього самого.

С. А.

ЦЕ БУЛО КОЛИСЬ

Вибух першої атомової бомби над Гірошімою, скиненої американцями в 1945 році. Дехто у світі сподівається тепер — після підписання договору про частинне припинення атомових детонацій — що такі вибухи більше не повторяться.

Родини американських вояків знову зможуть їхати до Німеччини на державний кошт

Вашингтон. — 3-го серпня Департамент Оборони повідомив, що члени родин американських вояків, які виконують службу в Німеччині, знову зможуть на державний кошт їхати до Німеччини та разом із ними жити. Одночасно повідомили, що так званий „ротаційний плян", який введено минулого року в липні, виявився непрактичним, бо не здійснив своєї головної цілі: не дав Департаментоі Оборони жадної ощадности у витратах на оборону, бо що два місяці треба було зміняти в Европі війська, які виконували там службу. Коли вояки мали з собою і членів своєї родини, то вони були зобов'язані залишатися в Европі два роки. Команда армії сподівалася, що зросте бойова вартісь вояків, коли будуть виконувати службу самотні, але і це не сталося. З ротаційного пляну є невдоволені вищі військові команданти, його не люблять вояки та їхні родини. І тому військова команда обіцяє, що вже в найближчому часі до Німеччини поїдуть американські вояки разом із своїми членами родини. Згідно з ротаційним пляном до Німеччини могли їхати члени родин вояків, але вони мусіли самі оплачувати транспорт туди і назад, а давній плян дозволяв на те, що члени родини вояка їздили до Европи і назад на державний кошт. Ротаційний плян ввели були на те, щоб припинити відплив долярів за кордон. Але цей плян не осягнув своєї цілі, спричиняючи невдоволення у вояків і їхніх родин.

Любов до ближнього

Збірка фейлетонів Свирида Ломачки „Любов до ближнього" вийшла у видавництві Молода Україна, Ню Йорк — Торонто, ще в 1961 р., але якось до цієї пори про неї мало було чути. А шкода. Вона заслуговує на увагу нашого читача, — не конечно тому, що вона є шедевром літературного твору, припускаю, що літературознавці по різному її оцінять — а тому, що читач може в ній побачити своє довкілля і, часом самого себе.

Свирид Ломачка, — це псевдонім здібного молодого поета. Ця поетична прикмета автора виразно пробивається у формі вислову, в багатстві мови і, так би сказати, в самому тлі фейлетонів. Ломаччині фейлетони, — це гуморески з життя нашої суспільности у великому місті на північноамериканському континенті. Але, як каже персонаж одного з фейлетонів, у них „більше смутку, ніж гумору". Цей смуток і є відгуком авторової поетичної туги за красою життя й людської душі на тлі фактичної життьової дійсности, в якій панує духовна порожнеча.

В одному з своїх афоризмів („Думки на дозвіллі") Ломачка говорить: „Я дуже вирозумілий до примітивів, що живуть собі тихо й просто. Це вони творять більшість у кожному суспільстві. Але примітив у позі ментора — чи може бути більш нестерпне видовище?" І Ломачка у своїх фейлетонах гострою критикою сатири б'є по тих примітивах, які стають у невластиву їм позу і намагаються за цією позою прикривати свою духову порожнечу, свій примітивізм, свою інтелектуальну вбогість і беззмістовність свого життя.

Навіть наголовок збірки „Любов до ближнього" є гірким сміхом автора, який неначе питає: Чи можна любити таких ближніх, як надутий критик Зануда, який „говорить так вчено, що не можна нічого зрозуміти"? Або „професора" Саламаху, який говорить багато про потребу культури, а сам виявляє брак елементарної культурности в поведінці? Або примітивного о. Акакія? Або надутого й зарозумілого поета Півня? Або симпатичну панну Марту ,яка вдає з себе поклонницю краси й поезії, а виходить заміж з практичних життьових розрахунків за примітивного „маґістра" Конюшину? Або врешті суспільство, для якого настільною книгою є „Сни, чуда, пророцтва", і яке оточує особливою пошаною й повагою неначе національного пророка їх автора, надутого п'яничку? А все ж у Ломачки до них не погорда, а співчуття і жаль за те, якими вони є, бо чи не є вони продуктом всього нашого суспільства?

Ломаччина критика є критикою крізь сльози, а не цинічною чи поблажливою пародією. Пародія розсмішить, але не дійде до серця; її об'єкт залишається поза читачем. Ломаччина ж сатира, через глибокий сум, залишає глибоке враження, примушує призадуматися і засоромитися за її героїв — і за нас самих. Можливо, дехто її не зрозуміє і обуриться. Для інших вона залишить гіркий посмак в устах. Але чи не в цьому й полягає сила мистецького твору, що він залишає в читача враження, при мушує його думати?

Ю. Пундик

У Південному В'єтнамі загострились внутрішні політичні відносини

Сайгон. — Напружені відносини у Південному В'єтнамі від 5 травня ц. р., коли-то поліція стріляла до демонстрації буддистів в м. Гуе і вбила 9 осіб, знову загострились. Братова президента Нґо Дінг Дієма, Нґо Дінг Нгу, яка є членом парляменту і грає одну з керівних роль у Південному В'єтнамі, склала гостру заяву проти буддистів, вилаявши їх жреців, як „так званих святих" та оскаржившu їх, що вони „вбивають власних людей" і вживають комуністичних метод боротьби. Вона загрозила знищенням центральної буддистської паґоди в Сайгоні, що є ніби головною кватирою для буддистської кампанії проти режиму та натякнула на можливість навіть державного перевороту, який поставив би у кермі влади енергійніших і рішучіших осіб, ані ж ті, що є тепер. Майже водночас ще один буддистський жрець, наслідуючи жреця Кванґ Дука, підпалив сам себе і згорів на знак протесту проти переслідування буддистів. Сталося це в минулу неділю у містечку Фантіст за 100 миль на південь від Сайгону. Державна поліція забрала геть тіло того жреця, відмовившись видати його буддистам. Буддисти становлять в Південному В'єтнамі 70% населення. Американські власті дуже невдоволені тією заявою пані Нґо Дінг Нгу, тим паче, що її чоловік, брат і дорадник президента Нґо Дінг Дієма, заявив, що не є виключений державний переворот, який звертався би і проти — американців, які ніби підтримують буддистів в їх антирежимовій акції.

Короткі вістки

- **Бюро погоди** повідомило, що перший цьогорічний гураґан Арлена в неділю 4-го серпня втратив силу гураґану, бо його швидкість зменшилася з 100 миль на годину до 50-ох миль. Сателіт погоди Тайрос занважив був той гураґан в Караїбському обширі і всі найближчі острови повідомлені були про можливу небезпеку. Тепер вже відкликали алярм у зв'язку з тим гураґаном.
- **Студент,** який недавно втік із Республіки Гаїті, передбачає, що якби впав уряд теперішнього президента д-ра Франсуа Дюваліє, то комуністи там мали б великий голос, бо вони є добре зорганізовані, і мали б перевагу над демократичними партіями. Цей студент є противником диктатора Дюваліє, який радо йшов би з комуністами, якби вони його підтримували.
- **У Португалії** арештовано знову сімох видатних комуністів та ще й дві жінки-комуністки. Арештування переведено після того, як поліція оточила дім в Опорто, де відбувалось засідання партійної верхівки. Комуністи відстрілювались і вбили одного поліціянта. В Португалії комуністична партія заборонена.
- **Економічна й Соціяльна Рада Об'єднаних Націй** з осідком в Женеві прийняла постанову, щоб генеральний секретар ОН У Тант зорганізував групу фахівців, які перевірили б, як відбилося б на економіці різних країн повне роззброєння, внаслідку якого припинились би всі державні замовлення для потреб збройних сил різних країн.
- **В дні першого липня** цього року населення Каліфорнії становило 17 675 000, на 631 000 осіб більше, як минулого року. Каліфорнія є тепер найбільшим стейтом у ЗДА.
- **Стейтовий сенатор Фред Руні** в Пенсилвенії демократ, виграв вибори до Палати Репрезентантів більшістю 48.687 голосів проти свого опонента республіканця Роберта Барлетта, який дістав 42.174 голоси.

ЗБОРИ
ВІДДІЛІВ
Українського Народного Союзу

СУБОТА,
10-го СЕРПНЯ 1963 р.:

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270, о 7-ій год. веч. в УНДомі, 90-96 Fleet Street. — В. Жуковський, секр.

РОЗШУКИ

Василь СОЛИМА розшукує брата Михайла СОЛИМУ, родом з Буковини. Маємо відомість, що має бути десь в Америці. Хто знав би за нього, або він сам, прошу зголоситись на адресу:
Mr. W. SOLIMA
1609 So. 3rd Street
MOUNT VERNON, Wash.

Анна БАТЮК пошукує свого брата Павла БАТЮКА. Останньо бачили його в Рочестері, Н. Й. Прошу відповісти на це оголошення, також всіх прошу, що знають мойого брата Павла Батюка написати до мене:
Anna BATIUK
2133 East 31th Street
LORAIN, Ohio

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

ЗМІНА АДРЕСИ
До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучую 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА АДРЕСА була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ....
Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....
....

Моя НОВА АДРЕСА така:
Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....
....

ТАРЗАН, ч. 5081. Тарзан передбачає нещастя.

Обидва чоловіки приглядалися, як П'єр Бланк складав свої речі разом. — Я цікавий знати, по-тихо сказав Тарзан, — чи ми не помиляємося.

— Чому? — запитав здивований Джек. — Він же є одинокий, залюблений дурень.

— Я припускаю, — шептав мавполюд, — це є тільки прочуття, що нависає якась катастрофа!